

RAISIO MAHITTULA

Tuomolan autiotontin kiveyksen tutkimukset 9.-10.10.2019

**Oy Sigillum Ab
Hanna-Maria Pellinen**

TIIVISTELMÄ

Raision Mahittulassa on tehty E 18 Turun kehätien parantamisen tiesuunnitelmalinjauksiin liittyviä tutkimuksia, joissa havaittiin rakenteeksi tulkittu kiveys Tuomolan talon isojaon jälkeen autioituneen tontin eteläreunalta. Se tutkittiin nyt tarkemmin ja lisäksi sen ympäristöön avattiin kaksi uutta koeojaa. Kun kiveyksen ympäristöä avattiin laajemmin ja syvemmältä, voitiin havaita, että se oli jäänyt kahden ojan väliin. Kiveyksen länsipuolella sijaitseva leveämpi, kivillä täytetty oja ja sen alta kulki kapeampi ja uudempi salaoja. Kiveys oli siis jo kertaalleen kaivettu ylös, eikä muodostanut enää rakennetta. Kookkaampien kivien keskellä sijainneet palaneet kivet ja nokimaa viittasivat kuitenkin siihen, että ne olivat alun perin peräisin tulisijasta. Löytömateriaali kiveyksessä käsitti yläosassa uuden ajan löytöjä, tarkemmin ajoittamattomia eläinten luita sekä ylä- ja alaosissa palanutta savea, nuoremman rautakauden mustapintaista keramiikkaa ja kaksi kuopparyhmin koristeltua savipainon palaa. Metallinpaljastinetsinnässä varmistui, että rautakautisen materiaalin läheltä ei löytynyt selkeää kalmistoaineistoa, vaikka sitä lähistöltä, Tuomolan kalmiston ympäristöstä tunnetaan runsaasti. Voidaan siis tulkita, että paikalla on ollut ainakin pienialainen rautakautinen asuinpaikka. Kivikeskittymästä itään, pohjoiseen ja länteen kaivetuissa ojissa maa oli kivetöntä, ja eteläpuolella alue on tuhoutunut valtatie rakentamisen yhteydessä.

Kansikuva: SKDG201908:15 Kiveyksen sisältä löytynyttä rautakautista asuinpaikka-aineistoa.

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Raisio Mahittula. Tuomolan autiotontin kiveyksen tutkimukset 9.-10.10.2019

Kunta: Raisio

Kylä: Mahittula

Kiinteistötunnus: 680-413-1-144

Tutkimuslaitos: Oy Sigillum Ab

Tutkija: FM Hanna-Maria Pellinen

Kenttätyöaika: 9.-10.10.2019

Tutkitun alueen laajuus: 102 m²

Tutkimuksen laatu: Kaivaus

Digitaaliset valokuvat: SKDG201908:1-33

Koordinaatit: P:6715680.31, I:235291.42 (ETRS89-TM35FIN), Z:16,50 m mpy

Talletetut löydöt: KM 42074:1-9

Aikaisemmat tutkimukset:

Pellinen, Hanna-Maria 2020: Raisio Mahittula. Tiesuunnitelmalinjauksen koetutkimukset Tuomalan kalmiston ja Mahittulan kylän alueella 2.-3.7. 2019. Oy Sigillum Ab.

Liitteet: Luettelo digitaalikuvista, kuvaliite, poistetut löydöt, kartat

Alkuperäinen raportti: Oy Sigillum Ab:n arkisto

Kopiot: TM-suunnittelu, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Turun museokeskus, Raision museo, Museovirasto

Sisällys

TIIVISTELMÄ	2
ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	3
JOHDANTO	5
TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI JA HISTORIA	5
TUTKIMUSMENETELMÄT JA HAVAINNOT	8
YHTEENVETO	10
LÄHTEET	11
LIITE 1: DIGITAALIKUVALUETTELO	12
LIITE 2: DIGITAALIKUVAT	14
LIITE 3: LUETTELO POISTETUISTA LÖYDÖISTÄ	19
LIITE 4: KARTAT.....	20

JOHDANTO

Raision Mahittulan kylän kohdalla, kantatien 40 pohjois- ja eteläpuolella, tutkittiin E 18 Turun kehätien parantamisen tiesuunnitelmalinjauksia heinäkuussa 2019 kaivauttamalla alueelle kaivinkoneella koeojia. Tuolloin kantatien pohjoispuolelta, Mahittulan kylämäen lounaispuolelta paljastui kiveys, jota arveltiin uunirakenteeksi. Koska se sijaitsi Tuomolan (joskus Tuomala) talon isojaon jälkeen pois siirretyn tonttimaan eteläpuolella, kiveyksen arveltiin liittyvän sen asutusvaiheeseen. Kohde vietiin rekisteriin nimellä Tuomolan autiotontti (1000036534) ja se kaivettiin tutkimusluvalla (MV/161/05.04.01.02/2019) 9.-10.2019.

TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI JA HISTORIA

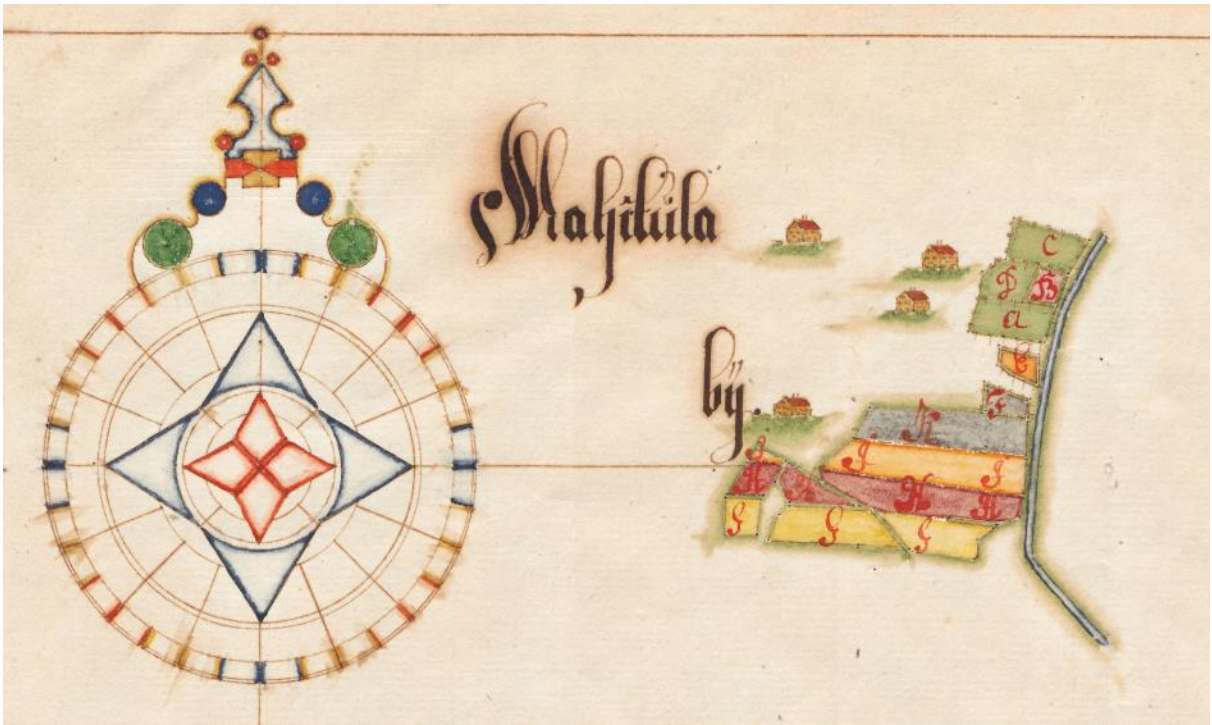
Tutkimusalue sijaitsee Turku–Rauma -tien eli valtatie 8:n sekä Turun kehätien risteyksen itäpuolella, Mahittulan kylämäen lounaispuolella ja Raisionjoen länsipuolella. Noin 600 metriä siitä etelään sijaitsee Raision keskiaikainen kivikirkko.

Mahittulan kylän asutus periytyy kalmistolöytöjen perusteella roomalaiseen rautakautteen (vuosien 1–400 välille) ja asutus jatkui tästä eteenpäin katkeamatta läpi rautakauden. Mahittula on siis yksi Raision rautakautteen periytyvistä kantakylistä ja myös yksi suurimmista kylistä. Taloista Hintsä ja Kummala mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran jo vuonna 1390. Räyskö, myöhempi Tuomola (sama talo kuin kalmistonimenä käytetty Tuomala), mainitaan ensimmäisen kerran 1400-luvun alussa. Vuoden 1540 maankirjan mukaan kylässä oli kuusi taloa, mutta yhdistämisten jälkeen talomäärä pieneni vuonna 1579 viiteen taloon ja 1630 neljään taloon. Tuolloin talojen nimet olivat Hintsä, Kummala, Räijälä ja Tuomola. Isojaon yhteydessä Räijälä ja Kummala jaettiin kahtia.¹

Isojaon täytäntöönpanossa vanhalta kylämäeltä siirrettiin ensimmäiseksi pois Hintsan ratsutila nykyiselle paikalleen kylämäen pohjoispuolisen pellon taakse, Hintsan kosken vierelle. Tämä tapahtui joskus vuosien 1764 ja 1786 välisenä aikana ja sen nykyinen keltaiseksi maalattu kartanomaisen päärakennus pystytettiin vuonna 1837. Sotilasvir-katalona toiminut Tuomola siirrettiin hieman lännemmäksi, samoin Vähä-Kummala. Yli- ja Ali-Räijälä yhdistettiin 1900-luvun alussa Mahittulan kouluksi viimeksi mainitun tontille.²

¹ Laaksonen 1997, 70

² Laaksonen 1997, 70-74

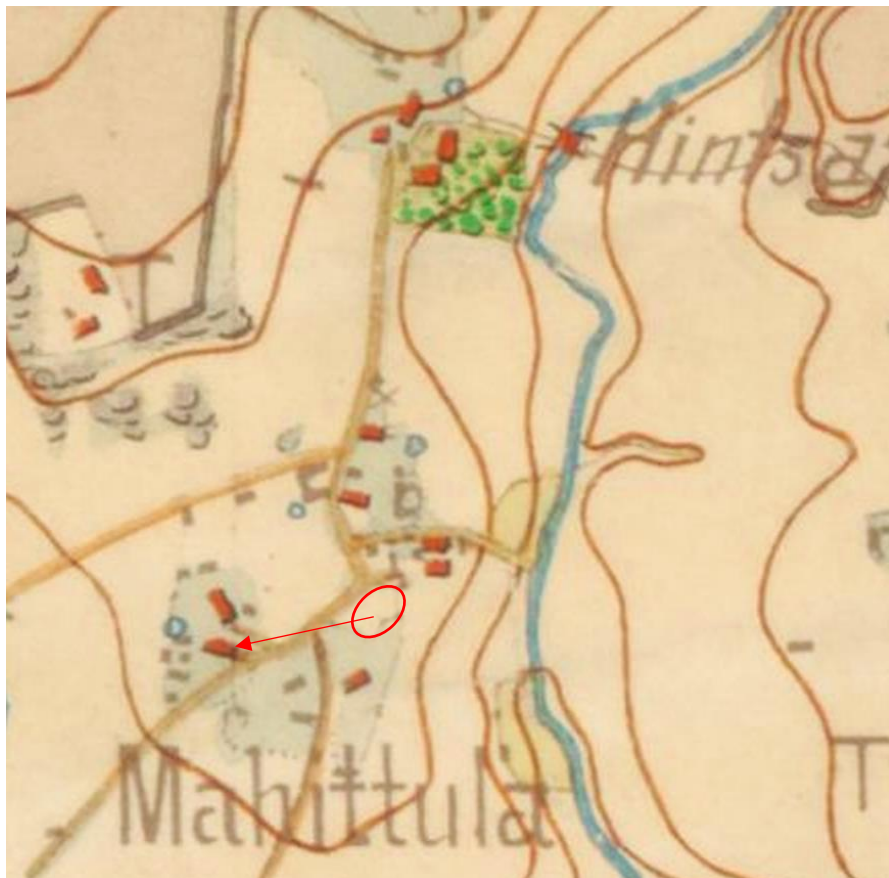
Mahittulan talot on kuvattu jo vuonna 1737 maariitaa koskevassa kartassa. Etualan talo on todennäköisesti Tuomola. (Kansallisarkisto, digitaaliarkisto)

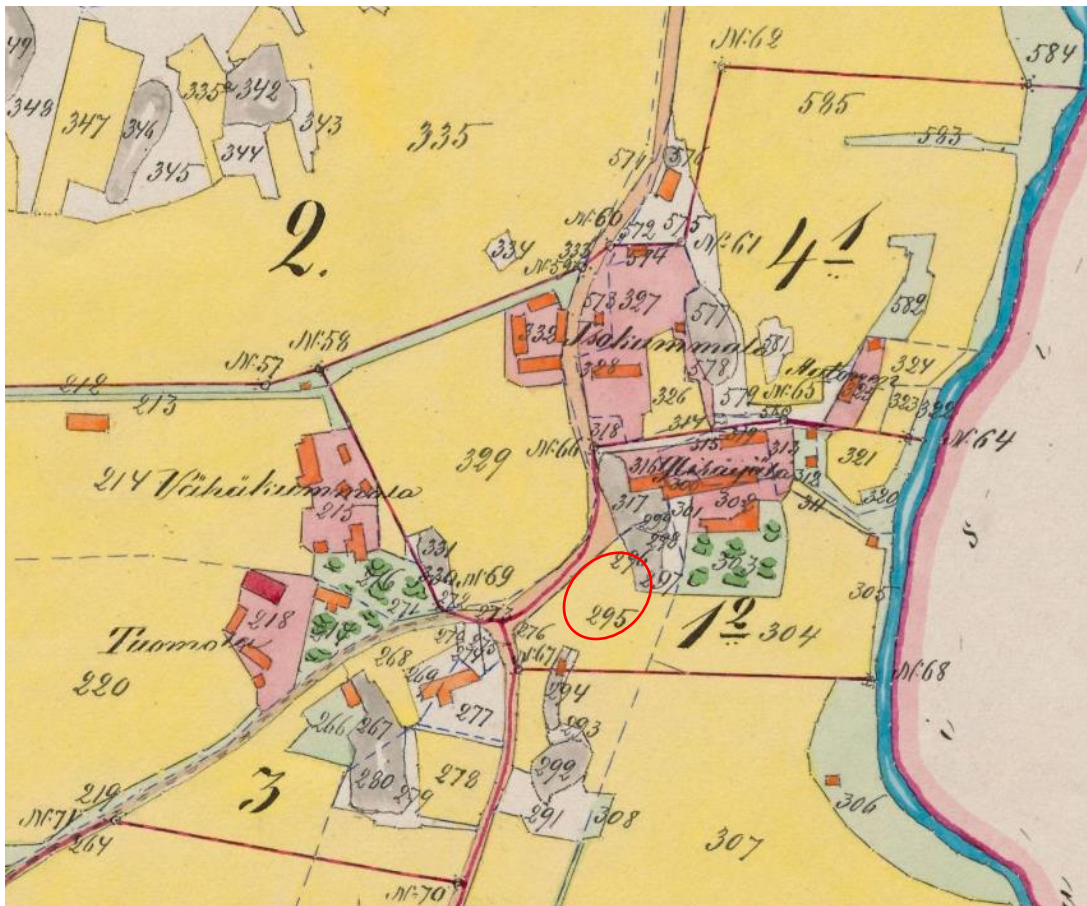
Vanhempi isojakokartta vuodelta 1764, jossa kaikki talot sijaitsevat vielä kylämäellä. No. 1 on Räijälä, 2 on Hintsa, 3 on Tuomola (Thomola) - jonka tutkimusalueeseen liittyvä tontti on ympyröity - ja 4 on Kummala (myös Kummila), joka oli tuolloin rälssitila. (Kansallisarkisto, digitaaliarkisto)

Vuoden 1786 isojakokartassa Hints (H ja A) on siirretty pohjoisemmaksi pois kylämäeltä, B eli Kummala on edelleen vanhalla paikallaan, kuten myös C eli Räijälä, joka on tässä jo jaettu kahtia. Tuomolalle (D) on jäänyt vain eteläisempi tonttimaan tien mutkassa. Oikeanpuoleisessa 1840-luvun pitäjänkartassa kylämäellä on jäljellä kolme taloa tai tonttimaata, Kummala, Räijälä ja Tuomola. (Kansallisarkisto, digitaaliarkisto)

1800-luvun lopulle mentäessä Tuomolan tontti on jo siirretty pois vanhalta paikaltaan. (Senaatinkartasto Turku IX16, Kansallisarkisto, digitaaliarkisto)

Isojaon järjestelykartassa vuodelta 1912 Vähä-Kummala ja Tuomola ovat uusilla läntisemmillä tonteillaan ja Tuomolan vanha tontti (no. 295) on otettu viljelyyn. (Kansallisarkisto, digitaaliarkisto)

TUTKIMUSMENETELMÄT JA HAVAINNOT

Kaivauksen aluksi poistettiin rakennealueelle kesän aikana tullut kasvillisuus. Sen jälkeen kiveyksen kiviä kaivettiin paremmin esille. Isompien kivien keskeltä löytyi edelleen palanutta savea, eläinten luita ja lasia, mutta myös kookas, musta, lasittamaton saviastian pala pohjan reunasta. Kun kivien keskeltä maasta paljastui harmaita, puhtaamman saven laikkuja ja kookkaamman kivet alkoivat vaikuttaa irtonaisilta, alettiin aluetta laajentaa kaivinkoneella. Tuolloin kävi ilmi, että kiveyksen länsipuolella tai osana kiveystä on kivillä täytetty oja. Tämän jälkeen kaivettiin koneella kiveyksen pohjoispuolelle toinen oja, josta alkoi paljastua noin 20 cm levyistä hiekalla täytettyä sala-ojaa, joka johti kiveyksen alle. Kiveystä päätettiin kohdella sekoittuneena maayksikkönä, joka kaivettiin koneella pois. Kuorinta tehtiin kuitenkin hitaasti ja ylös nostettua maata seulottiin lastalla, koska maa oli siinä määrin savipitoista, että verkkoseulasta se ei olisi mennyt läpi. Kokonaisuudessaan kivensekaisen sekoittuneen maakerroksen paksuus vaihteli 30-45 cm välillä ja sen pintakartta näkyy alueen koekaivausraportissa (Pellinen 2020), pohjakartta lisäkaivausalueineen on tämän raportin liitteenä.

Seulotusta maasta löytyi lisää eläinten luita, kaksi palaa mustaa, nuoremman rautakauden keramiikkaa sekä savipainon palasia. Luut ovat peräisin naudasta, lampaasta tai vuohesta sekä siasta ja ne löytyivät osin kiveyksen pintaosasta, osin kivillä täytetyn ojan kivien seasta. Luut ovat tyypillistä kotitalousjätettä, mutta melko hyvän kunnon vuoksi ne saattavat olla suhteellisen nuoria. Ainoastaan yksi luu havaittiin pohjoisen

koeojan puolelta peltokerroksesta ja se on hevosen lantioluu.³ Epämääräisen kontekstinsa vuoksi luuaineistoa ei ole arkistoitu.

Heinäkuun tutkimuksissa kiveyksestä itään koneella valvonnassa kaivettu koeoja oli ollut rakenteeton, eikä selviä vanhempia löytöjäkään havaittu. Vakka-Suomen metallinetsijöiden tutkimuksissa sen täyttömaasta löytyi kuitenkin myöhemmin kaksi rautakaudelle – keskiajalle ajoittuvaa hopearahaa (Museoviraston Rahakammion virallisia tunnistuksia kolikoista ei ole vielä saatu). Nyt avattiin vastaavat ojat vielä kiveyksen länsipuolelle, uudemman ulkorakennuksen kivijalan raunioihin saakka sekä pysäköintialueen vieritse pohjoisemmaksi, kohti Tuomolan autiotontin paikkaa. Molemmat ojat olivat rakenteettomia ja kivettämiä. Läntisessä ojassa oli runsaasti 1900-luvun jätettä, kuten muovivaatteita ja sähkötoihin liittyvää tavaraa. Ojan länsipuolella tuli myös vastaan kaksi kaapeliojan keltaista varoitusnauhaa, joten ojaa ei tästä päästä kaivettu pohjaan. Koska kivirykelmä sijaitsi jo melko lähellä ohikulkutien vanhaa työmaa-alueita, ojaa ei kaivettu etelään tien suuntaan. Kaivausten jälkeen Vakka-Suomen metallinetsijät kävivät läpi maat kaivettujen ojien ja kiveyksen alueen päältä, mutta niissä havaittiin vain uuden ajan tavaraa, etupäässä pullonkorkkeja.

Kaivausalueen läheltä metallinilmaisimella löydetyt hopearahat. Kuva Vakka-Suomen Metallinetsijät.

³ Auli Bläuerin sähköpostitiedonanto 2.12.2019.

SKDG 201908:8 Havainnekuva, jossa punainen katkoviiva kuvaa pelto-ojan reunoja (josta kivitäyttö on jo nostettu pääosin pois) ja keltaiset viivat salaojan paikkaa.

YHTEENVETO

Raision Mahittulassa on tehty E 18 Turun kehätien parantamisen tiesuunnitelmalinjauksiin liittyviä tutkimuksia, joissa havaittiin rakenteeksi tulkittu kiveys Tuomolan talon isojaon jälkeen autioituneen tontin eteläreunalta. Se tutkittiin nyt tarkemmin ja lisäksi sen ympäristöön avattiin kaksi uutta koeojaa. Kun kiveyksen ympäristöä avattiin laajemmin ja syvemmältä voitiin havaita, että se oli jäänyt kahden ojan väliin. Kiveyksen länsipuolella sijaitsi leveämpi, kivillä täytetty oja ja sen alta kulki kapeampi ja uudempi salaoja. Kiveys oli siis jo kertaalleen kaivettu ylös, eikä muodostanut enää rakennetta. Kookkaampien kivien keskellä sijainneet palaneet kivet ja nokimaa viittasivat kuitenkin siihen, että ne olivat alun perin peräisin tulisijasta. Löytömateriaali kiveyksessä käsitti

yläosassa uuden ajan löytöjä, tarkemmin ajoittamattomia eläinten luita sekä ylä- ja ala-
osissa palanutta savea, nuoremman rautakauden mustapintaista keramiikkaa ja kaksi
kuoppakoristeisen savipainon palaa. Metallinpaljastinetsinnässä varmistui, että rauta-
kautisen materiaalin läheltä ei löytynyt selkeää kalmistoaineistoa, vaikka sitä muualta
lähistöltä, Tuomalan kalmiston ympäristöstä tunnetaan runsaasti. Voidaan siis tulkita,
että paikalla on ollut ainakin pienialainen rautakautinen asuinpaikka. Kivikeskittymästä
itään, pohjoiseen ja länteen kaivetuissa ojissa maa oli kivetöntä ja eteläpuolella tuhou-
tunut valtatie rakentamisen yhteydessä, eikä muita rautakautiseen asuinpaikkaan viit-
taavia havaintoja tehty.

Turussa 2.3.2020

Hanna-Maria Pellinen

Hanna-Maria Pellinen

LÄHTEET

Kirjallisuus

Laaksonen, Tapio 1997. Raision kulttuuriympäristö ja vanha rakennuskanta. Varsinais-Suomen rakennuskulttuuri 5.

Verkkolähteet

Kansallisarkisto, digitaaliarkisto os. <http://digi.narc.fi/digi/> ja Raision karttasarjat os. <http://www.narc.fi:8080/VakkaWWW/Selaus.action;jsessionid=8B7DA72543C9B90629465A422C2B85BB?kuvailu-Taso=SARJA&avain=302889.KA>

LIITE 1. DIGITAALIKUVALUETTELO

Kuvat: H.-M. Pellinen 2019 / Oy Sigillum Ab

Päänumero	Alano.	Pvm	Kohde	Aihe	Kuvaus-suunta
SKDG201908	1	9.10.	Kaivausalue	Kiveys ennen kaivamista.	Etelä
SKDG201908	2	9.10	Kaivausalue ja läntinen oja	Läntistä ojaa kaivetaan koneella.	Itä
SKDG201908	3	9.10.	Läntinen oja	Ojan länsipää, jossa esiintuli kaapelin merkkinauha.	Länsi
SKDG201908	4	9.10.	Kaivausalue	Alue avattuna, pohjoista ojaa aletaan kaivaa.	Länsi
SKDG201908	5	9.10.	Pohjoinen oja	Oja kaivettuna.	Etelä
SKDG201908	6	9.10.	Kaivausalue	Etualalla vanhaa avo-ojaa, vasemmassa reunassa kaistale salaojaa.	Lounas
SKDG201908	7	9.10.	Kaivausalue	Kiveyksen maayksikkö.	Kaakko
SKDG201908	8	9.10.	Kaivausalue	Sama yksikkö, ojat näkyvät paremmin.	Länsi
SKDG201908	9	9.10.	Pohjoinen oja	Tarkistuskuoppa ojan pohjoispäässä.	Etelä
SKDG201908	10	9.10.	Pohjoinen oja	Esimerkki stratigrafiasta tarkastuskuopan kohdalla.	Itä
SKDG201908	11	9.10.	Läntinen oja	Ojan länsipää ja maan pinnalle näkyvä kivijalan jäännös.	
SKDG201908	12	13.10.	Löytökuva	KM 42074:1	-
SKDG201908	13	13.10.	Löytökuva	KM 42074:1	-
SKDG201908	14	13.10.	Löytökuva	KM 42074:2	-
SKDG201908	15	13.10.	Löytökuva	KM 42074:1-4	-
SKDG201908	16	13.10.	Löytökuva	KM 42074:4	-
SKDG201908	17	13.10.	Löytökuva	KM 42074:3-4	-
SKDG201908	18	13.10.	Löytökuva	KM 42074:1-2	-
SKDG201908	19	13.10.	Löytökuva	KM 42074:9	-
SKDG201908	20	13.10.	Löytökuva	KM 42074:5	-
SKDG201908	21	13.10.	Löytökuva	KM 42074:5	-
SKDG201908	22	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt, naula	-
SKDG201908	23	13.10.	Löytökuva	KM 42074:7	-
SKDG201908	24	13.10.	Löytökuva	KM 42074:6	-
SKDG201908	25	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt: punasavikeramiikkaa	-
SKDG201908	26	13.10.	Löytökuva	KM 42074:8 ja poistetut löydöt: ikkunalasia	-
SKDG201908	27	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt: posliinia ja fajanssia	-
SKDG201908	28	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt:fajanssia	-
SKDG201908	29	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt: fajanssia	-

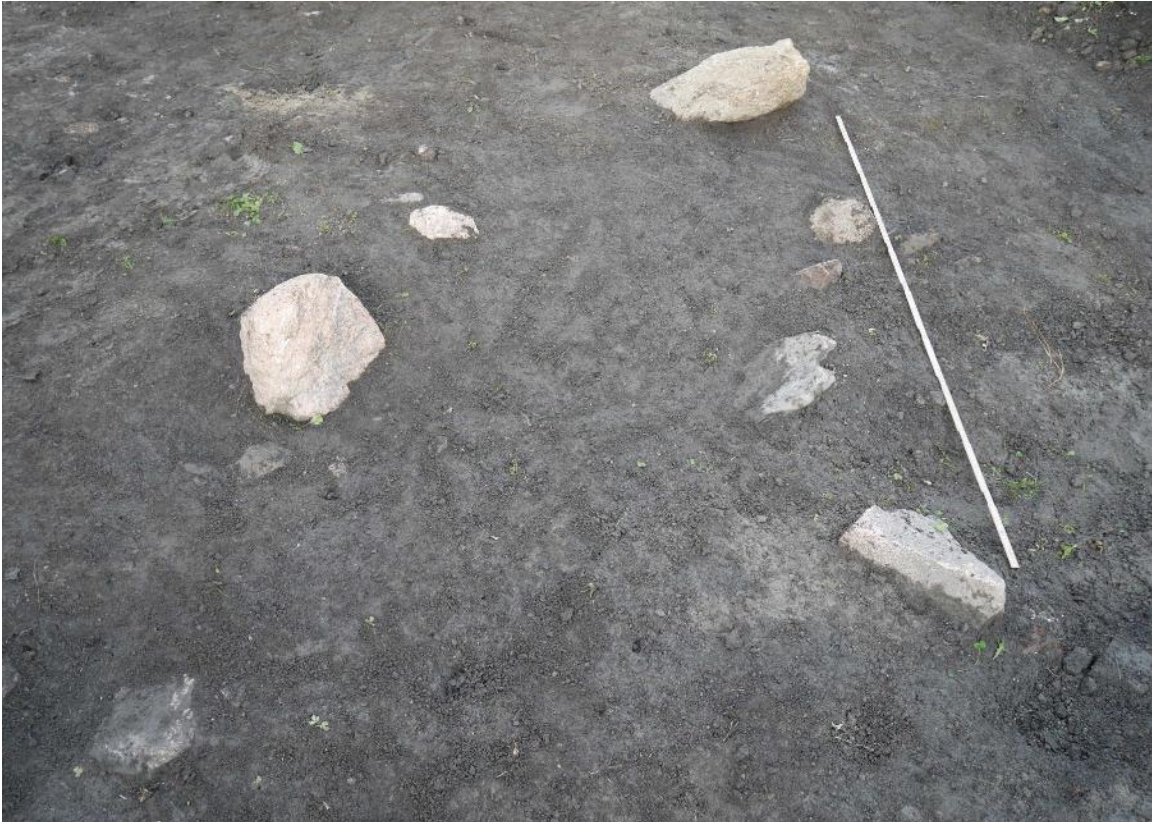
SKDG201908	30	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt: valkolasitteisen kaakelin pala	-
SKDG201908	31	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt, leukaluu	-
SKDG201908	32	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt: luuaineisto	-
SKDG201908	33	13.10.	Löytökuva	Poistetut löydöt: sähkötarv.	-

LIITE 2. DIGITAALIKUVAT

Kuvannut H.-M. Pellinen

SKDG201902:3 ja 11. Heinäkuussa kaivettiin oja kiveyksestä itään. Oikealla kiveystä tuolloin esiin otettuna.

SKDG201908:1 Sama kiveys lokakuussa pinnalle kasvaneen kasvillisuuden poiston jälkeen.

SKDG201908:2 ja 3 Kiveys ja oja siitä länteen, oik. ojan yksi sähkökaapelilinjoista.

SKDG201908:5 ja 8 Pohjoista ojaa ja kiveys, joka jää kahden ojan väliin.

SKDG209108:7 Kiveys, vasemmalla avattu kivitäytteistä ojaa.

SKDG201908: 12 ja 14 Tummapintaista keramiikkaa ja savipainon palat (KM 42074:1 ja 2).

SKDG201908: 16 ja 17 Palanutta savea ja mahd. saviesineen palasia (KM 42074: 3 ja 4).

SKDG201908:19 ja 22 Piikivi-iskos (tuluspiistä) ja katkelmallinen hevosenkengänaula (KM 42074:9 ja poistetut löydöt).

SKDG201908:23 ja 25 Liitupiipun varren pala ja punasavikeramiikkaa (KM 42074:7 ja poistetut löydöt).

SKDG201908:26 ja 33 Pullolasia ja ikkunalasia, ilm. sulakkeen osia (KM 42074:8 ja poistetut löydöt).

SKDG201908:27 ja 28 valkoista fajanssia, sinikoristeista fajanssia ja ruusukoristeisen kupin pala (poistettu).

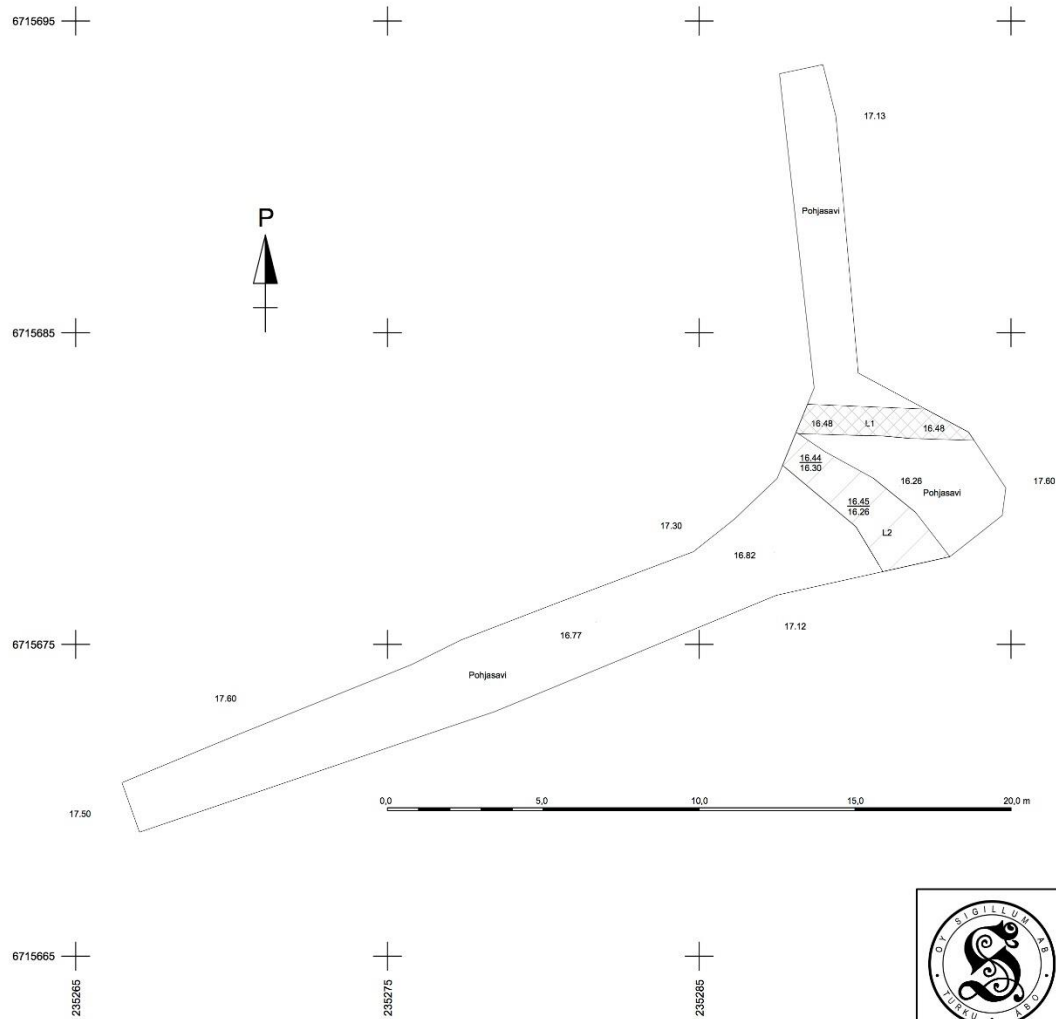

SKDG209108:32 Eläinten luita, joista kookkain on hevosen lantioluu, muut luut lehmän, sian ja lampaan tai vuohen. (ks. poistetut löydöt).

LIITE 3. LUETTELO POISTETUISTA LÖYDÖISTÄ

Löytölaji	Määrä	Paino	Sijainti
Rautanauloja	1 kpl	5,8 g	Kiveyksen seassa
Punasavikeramiikka	2 kpl	7,4 g	Kiveyksen seassa
Fajanssi	2 kpl	9,2 g	Kiveyksen seassa
Posliini	1 kpl	1,3 g	Kiveyksen seassa
Ikkunalasia	1 kpl	2,7 g	Kiveyksen seassa
Valkolasitteista kaakelia	1 kpl	12,7 g	Kiveyksen seassa
Hevosen lantioluu	1 kpl	189,6 g	Pohjoinen koeoja, noin kohdassa X=6715690, Y=235288, maakasasta
Muut eläinten luut	20 kpl	305.6 g	Kiveyksen seassa

LIITE 4.

	RAISIO Mahittilan teinijauksen arkeologinen esitutkimus Hanna-Maria Pellinen 2019	Koeaja 1 laajennus Yleiskartta
	Mittaus ja puhtaaksipiirto Markus Kivistö	1:60 ETRS-TM35 / N2000
		Kartta 1